

การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

โดย นายกัมปนาท สติยพัชร นิติกรชำนาญการ
กลุ่มงานให้คำปรึกษากฎหมาย ส่วนวิชาการกฎหมายและนิติกรรมสัญญา
สำนักงานกฎหมายและคดี สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร*

บทความนี้เป็นการอธิบายและสร้างความเข้าใจในเบื้องต้น เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าผู้ดำรงตำแหน่งใดบ้าง
ในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับกรุงเทพมหานครที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตฉบับปัจจุบัน ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในลักษณะ
มาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน รวมถึงกำหนดเวลาการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑^๑ ที่เป็นกฎหมายฉบับใหม่ และมีขอบเขต
การใช้บังคับใช้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องนี้แตกต่างไปจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยกฎหมายฉบับใหม่ได้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑

ตำแหน่งที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

การตรวจสอบทรัพย์สินเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายฉบับใหม่ นั้น กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.
ประกาศตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนที่เป็นตำแหน่งสำคัญซึ่งมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อ
สำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่กำหนดตำแหน่งสำคัญที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินไว้ใน
พระราชบัญญัติฉบับเดิม และให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถประกาศกำหนดเพิ่มเติมได้ นอกจากนี้
กฎหมายฉบับใหม่ยังได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ไม่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อสำนักงาน ป.ป.ช.
แต่อาจถูกกำหนดให้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหน่วยงานต้นสังกัด โดยรายละเอียดเกี่ยวกับ
ตำแหน่งของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมายฉบับใหม่
อธิบายได้ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองของกรุงเทพมหานครที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อสำนักงาน ป.ป.ช.^๒
โดยมีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะ^๓ ได้แก่ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการ
กรุงเทพมหานคร

๒. ผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองตำแหน่งอื่นนอกเหนือจากข้อ ๑ และข้าราชการประจำในส่วนของกรุงเทพมหานคร
ที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อสำนักงาน ป.ป.ช.

* บทความนี้ผ่านการตรวจพิจารณาจากกลุ่มบรรณาธิการงานวิชาการกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของกรุงเทพมหานคร
สำนักงานกฎหมายและคดี สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ๕)

^๑ ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๕๒ ก เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑

^๒ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และ
สมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ (๙) พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔

^๓ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และ
สมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ (๙) พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔
ประกอบกับประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น
และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๓

๒.๑ ผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง ได้แก่ ประธานที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร^๔

๒.๒ ข้าราชการประจำ ได้แก่ ปลัดกรุงเทพมหานคร รองปลัดกรุงเทพมหานคร หัวหน้าสำนักงาน ก.ก. ผู้อำนวยการสำนักทุกสำนัก และผู้อำนวยการเขต^๕

๓. คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของผู้ดำรงตำแหน่งในข้อ ๑ - ๒ ข้างต้นต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.^๖ โดยคู่สมรสตามกฎหมายฉบับใหม่รวมถึงบุคคลซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสโดยมีพฤติการณ์ เช่น การทำพิธีมงคลสมรส การแสดงสถานะเป็นสามีภรรยากัน หรือมีพฤติการณ์ที่สังคมทั่วไปรับรู้สถานะดังกล่าว บุคคลซึ่งหย่าขาดจากกันตามกฎหมายแต่ยังมีพฤติการณ์ที่สังคมทั่วไปรับรู้สถานะสามีภรรยา เป็นต้น โดยในกรณีที่มีปัญหาในการวินิจฉัยสถานะให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ชี้ขาด^๗

๔. ตำแหน่งอื่น ๆ ที่มีเงินเดือนและตำแหน่งประจำ ซึ่งไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อสำนักงาน ป.ป.ช. แต่จะมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัด โดยให้เก็บรักษาไว้ที่ต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และให้ถือเป็นความลับในราชการที่จะเปิดเผยมิได้ เว้นแต่กรณีการเปิดเผยตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การสอบสวนทางวินัย หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ร้องขอ เป็นต้น ส่วนระยะเวลาการยื่น แบบรายการ หลักเกณฑ์ วิธีการยื่นและการเก็บรักษาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เป็นกรณีที่จะต้องมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดรายละเอียดต่อไป (จากการตรวจสอบข้อมูล ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๒ ยังไม่ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดตำแหน่งอื่น ๆ ข้างต้น และหลักเกณฑ์วิธีการดำเนินการในเรื่องนี้)

ทั้งนี้ กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัด ย้ายไปสังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใหม่ ให้ต้นสังกัดเดิมส่งมอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ยื่นให้แก่หน่วยงานใหม่ภายในสามเดือนนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นพ้นจากต้นสังกัดเดิม^๘

^๔ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ (๙) พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔

^๕ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔

^๖ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๓ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔

^๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๐๒ (๘) - (๙) ประกอบกับประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ (๙) พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔ และประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๓ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔

^๘ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ของผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสอันถือว่าเป็นคู่สมรส พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๓ - ๔

^๙ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๐

การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน^{๑๐}

ผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งหลักฐานการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา เมื่อเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งเช่นเดียวกัน และต้องยื่นทุกสามปีตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง

อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ของรัฐจะไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินใหม่อีกครั้ง ในกรณีภายหลังที่พ้นจากตำแหน่งแล้วได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งใหม่ภายใน ๑ เดือน และกรณีที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อสำนักงาน ป.ป.ช. เช่นเดียวกัน โดยเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นได้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินไว้แล้ว แต่กฎหมายก็ไม่ห้ามถ้าบุคคลผู้นั้นจะยื่นอีกครั้งเพื่อเป็นหลักฐาน

^{๑๐} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๐๕